

ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ**1^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ****ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**

Καὶ περὶ μὲν τούτων ἱκανά μοι τὰ εἰρημένα· περὶ δὲ τῶν ἐξαιτησομένων βραχέα πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν βούλομαι. Παρεσκευασμένοι γὰρ τινὲς εἰσι καὶ τῶν φίλων καὶ τῶν τῆς πόλεως πραττόντων δεῖσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ· ὧν ἐγὼ ἡγοῦμαι ἐνίοις προσήκειν ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῖς πεπραγμένων ἀπολογεῖσθαι πολὺ μᾶλλον ἢ τοὺς ἀδικοῦντας σῶζειν προαιρεῖσθαι. Δεινὸν δὲ μοι δοκεῖ εἶναι, ὧ ἄνδρες δικασταί, εἰ τούτου μὲν ἑνὸς ὄντος καὶ οὐδὲν ὑπὸ τῆς πόλεως ἡδικημένου οὐκ ἐπεχείρησαν δεῖσθαι ὡς χρὴ παύσασθαι εἰς ὑμᾶς ἐξαμαρτάνοντα, ὑμᾶς δὲ τοσούτους ὄντας καὶ ἡδικημένους ὑπὸ τούτου πείθειν ζητήσουσιν ὡς οὐ χρὴ δίκην παρ' αὐτοῦ λαμβάνειν. Χρὴ τοίνυν, ὥσπερ τούτους ὁρᾶτε προθύμως σῶζοντας τοὺς φίλους, οὕτω καὶ ὑμᾶς τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι.

(Λυσίου Κατὰ Νικομάχου 31 - 33)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Να μεταφράσετε το κείμενο.
2. **ἱκανά, βραχέα, μᾶλλον, δεινόν, προθύμως:** να γραφούν οι λέξεις στους άλλους βαθμούς.
3. **τούτων, τινές, ὧν, ἑαυτοῖς, τοσούτους:** να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις στον άλλο αριθμό.
4. **εἰρημένα, δεῖσθαι, προαιρεῖσθαι, ἐπεχείρησαν, ἐξαμαρτάνοντα:** να αντικατασταθούν χρονικά.
5. **παρεσκευασμένοι εἰσί, δοκεῖ, ἐπεχείρησαν, χρὴ, ὁρᾶτε:** να αντικατασταθούν εγκλιτικά (ὄχι ἀπαρέμφατα και μετοχές).
6. **μοι, βραχέα, τῶν πραττόντων, ὧν, ἑαυτοῖς, ἐξαμαρτάνοντα:** να χαρακτηρίσετε συντακτικά τις λέξεις.
7. **ἡδικημένου, σῶζοντας:** να αναγνωρίσετε το εἶδος των μετοχῶν και να τις ἀναλύσετε στις ἀντίστοιχες προτάσεις.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**1. Μετάφραση**

Και γι' αυτούς λοιπόν είναι αρκετά τα ὅσα ἔχουν εἰπωθεῖ ἀπὸ μένα· γι' αυτούς ὅμως που θα σας ικετεύσουν (να τον ἀθώωσετε), θέλω λίγα να σας πω. Γιατί είναι ἔτοιμοι μερικοί και ἀπὸ τους φίλους και ἀπὸ αυτούς που διευθύνουν τα πράγματα της πολιτείας να σας παρακαλέσουν γι' αὐτόν· σε μερικούς ἀπὸ αυτούς ἐγὼ νομίζω ὅτι ἀρμόζει πολὺ περισσότερο να ἀπολογούνται για τα ὅσα ἀπὸ αυτούς ἔχουν διαπραχθεῖ, παρὰ να ἐπιχειροῦν να σῶζουν ἀδίκους. Μου φαίνεται λοιπόν, ἄνδρες

δικαστές, ότι είναι παράξενο (φοβερό) το ότι, μολονότι αυτός είναι ένας και μολονότι δεν έχει υποστεί καμιά αδικία από την πόλη, δεν επιχειρήσαν να τον πείσουν με παρακλήσεις ότι πρέπει να σταματήσει να διαπράττει αδικήματα σε βάρος σας, ενώ θα επιδιώξουν να πείσουν εσάς, μολονότι είστε τόσοι πολλοί και έχετε αδικηθεί από αυτόν, ότι δεν πρέπει να τον τιμωρήσετε. Πρέπει λοιπόν, όπως ακριβώς βλέπετε αυτούς με ζήλο να προσπαθούν να σώζουν τους φίλους τους, έτσι και σεις να τιμωρείτε τους εχθρούς σας.

2.

ίκανα	ικανώτερα	ικανώτατα
βραχεία	βραχύτερα	βραχύτατα
μάλα	μᾶλλον	μάλιστα
δεινόν	δεινότερον	δεινότατον
προθύμως	προθυμότερον	προθυμότατα

3.

τούτου	τούτῳ	τούτον
τινός - του	τινί - τῷ	τινά
οὗ	οῦ	ὄν
ἑαυτοῦ	ἑαυτῷ	ἑαυτόν
τοσούτου	τοσοῦτῳ	τοσοῦτον

4. Χρονικές αντικαταστάσεις

Ενεστώτας	Παρατατικό	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος
λεγόμενα	ς	ρήθησόμενα/ λεχθησόμενα	ρήθέντα λεχθέντα	ειρημένα/ λελεγμένα
δεισθαι		δεήσεσθαι - δεηθήσεσθαι	δεθῆναι	δεδεῆσθαι
προαιρεῖσθαι		προαιρήσεσθαι προαιρεθήσεσθα	προελέσθαι προαιρεθῆναι	προηρησθαι
ἐξαμαρτάνοντ α		ι ἐξαμαρτησόμενο	ι ἐξαμαρτόντ	ἐξημαρτηκότα ἐπικεχειρήκασι
ἐπιχειροῦσιν	ἐπεχειροῦν	ν ἐπιχειρήσουσιν	α ἐπεχειρήσαν	ν

5. Εγκλιτικές αντικαταστάσεις

Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
παρεσκευασμένοι	παρεσκευασμένοι	παρεσκευασμένοι	παρεσκευάσθων
εἰσί	ᾧσι	εἴησαν-εἶεν	
δοκεῖ	δοκῆ	δοκοῖ - δοκοίη	δοκεῖτω
ἐπεχειρήσαν	ἐπιχειρήσωσιν	ἐπιχειρήσαιεν - σειαν	ἐπιχειρησάντων -σάτωσαν
χρή	χρῆ	χρεῖη	χρεῶν ἔστω

ὄρᾱτε	ὄρᾱτε	ὄρῶτε	ὄρᾱτε
6. μοι	= δοτική προσωπική του ποιητικού αιτίου (από την παθητική μετοχή συντελεσμένου χρόνου εἰρημένα)		
βραχέα	= σύστοιχο αντικείμενο του εἰπεῖν (βραχεῖς λόγους)		
τῶν	= επιθετική μετοχή γενική διαιρετική (από το τινές)		
πραπτόντων	= γενική διαιρετική (από το ἐνίοις)		
ῶν	= δοτική προσωπική του ποιητικού αιτίου (από την παθητική μετοχή συντελεσμένου χρόνου πεπραγμένων)		
ἑαυτοῖς	= κατηγορηματική μετοχή (ἐκ του παύσασθαι) συνημμένη στο ἐξαμαρτάνοντα		
ἐξαμαρτάνοντα	εννοούμενο υποκείμενο του παύσασθαι τούτου		
7. ἠδίκημένους:	εναντιωματική μετοχή, συνημμένη στο τούτου (αντικείμενο του δεῖσθαι)		
ανάλυση	: εἰ καὶ ἠδίκηται		
σῶζοντας	: κατηγορηματική μετοχή (ἐκ του ὄρᾱτε), συνημμένη στο τούτους (αντικείμενο του ὄρᾱτε)		
ανάλυση	: ὅτι σῶζουσι(ν)		

2^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, πρόξενος ὑμῶν ὦν καὶ εὐεργέτης ἐκ πάντων ὦν μεμνήμεθα προγόνων, ἀξιῶ, ἐάν τέ τι ἀπορῶ, πρὸς ὑμᾶς ἰέναι, ἐάν τέ τι χαλεπὸν ὑμῖν ἐν τῇ Θετταλίᾳ συνίστηται, σημαίνειν. ἀκούετε μὲν οὖν, εὖ οἶδ' ὅτι, καὶ ὑμεῖς Ἰάσονος ὄνομα· ὁ γὰρ ἀνὴρ καὶ δύναμιν ἔχει μεγάλην καὶ ὄνομαστός ἐστιν. οὗτος δὲ σπονδὰς ποιησάμενος συνεγένετό μοι, καὶ εἶπε τάδε· ὅτι μὲν, ὦ Πολυδάμα, καὶ ἄκουσαν τὴν ὑμετέραν πόλιν Φάρσαλον δυναίμην ἂν παραστήσασθαι ἔξεστί σοι ἐκ τῶνδε λογίζεσθαι. ἐγὼ γάρ, ἔφη, ἔχω μὲν Θετταλίας τὰς πλείστας καὶ μεγίστας πόλεις συμμάχους· κατεστρεψάμην δ' αὐτὰς ὑμῶν σὺν αὐταῖς τὰ ἐναντία ἐμοὶ στρατευομένων. καὶ μὴν οἶσθά γε ὅτι ξένους ἔχω μισθοφόρους εἰς ἑξακισχιλίους, οἷς, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐδεμία πόλις δύναται' ἂν ῥαδίως μάχεσθαι. ἀριθμὸς μὲν γάρ, ἔφη, καὶ ἄλλοθεν οὐκ ἂν ἐλάττων ἐξέλθοι· ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκ τῶν πόλεων στρατεύματα τοὺς μὲν προεληλυθότας ἤδη ταῖς ἡλικίαις ἔχει, τοὺς δ' οὐπω ἀκμάζοντας.

(Ξενοφῶντος Ἑλληνικά 6, 1, 4 - 5)

κατεστρεψάμην αὐτὰς = ενέταξα αυτές στη συμμαχία μου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Να μεταφράσετε το κείμενο.

2. α) **σημαίνειν, συνεγένετο:** να γίνει χρονική αντικατάσταση των τύπων στη φωνή που βρίσκονται.
β) **ἄνδρες, τῶνδε:** να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις ενικού και πληθυντικού.
γ) **οἴσθα:** να γίνει εγκλιτική αντικατάσταση.
δ) **προεληλυθότας:** να κλιθεί η προστακτική ενεστώτα.
ε) **χαλεπόν, μεγάλην, πλείστας, ῥαδίως:** να μεταφερθούν στους άλλους βαθμούς.

3. α) Να χαρακτηριστούν οι υποθετικοί λόγοι του κειμένου.
β) **πάντων, τι, ἄκουσαν, λογίζεσθαι:** να χαρακτηριστούν συντακτικώς οι τύποι.
γ) **ποιησάμενος, στρατευομένων:** να χαρακτηριστούν συντακτικώς και να αναλυθούν στις αντίστοιχες δευτερεύουσες προτάσεις.
δ) **ὅτι μὲν, ὦ Πολυδάμα, καὶ ... λογίζεσθαι:** να μεταφερθεί στον πλάγιο λόγο.

3^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ**ΔΙΑΔΗΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**

§ 1-2 Εἰ μὴ συνήδη ᾧ βουλή, τοῖς κατηγοροῖς βουλομένοις κακῶς ποιεῖν ἐμέ ἐκ παντὸς τρόπου, πολλὴν χάριν εἶχον ἂν αὐτοῖς ταύτης τῆς κατηγορίας· ἡγοῦμαι γὰρ τοῖς ἀδίκως διαβεβλημένοις εἶναι αἰτίους μεγίστων ἀγαθῶν τούτους, οἵτινες ἂν ἀναγκάζωσιν αὐτοὺς καταστῆναι εἰς ἔλεγχον τῶν αὐτοῖς βεβιωμένων. ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαυτῷ πιστεύω, ὥστε ἐλπίζω, καὶ εἰ τις τυγχάνει διακειόμενος πρὸς μὲ ἀηδῶς [ἢ κακῶς], ἐπειδὴν ἀκούσῃ ἐμοῦ λέγοντος περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ ἡγήσεσθαι με πολὺ βελτίω εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον.

§ 5 Καίτοι οὔτε ἡμᾶς εἰκός ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφιγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτριῶν κινδύνων, οὐτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἔξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μᾶλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Ποιο εἶναι τὸ κατηγορητήριον εἰς βάρος τοῦ Μαντιθέου;
2. Ἔργο τοῦ προοιμίου εἶναι **ἡ εὐνοία, ἡ πρόσεξις καὶ ἡ ευμάθεια**. Πραγματώνονται αὐτὰ **στις παραγράφους 1 καὶ 2 τοῦ προοιμίου**;
3. **Στις παραγράφους 1 καὶ 2 τοῦ προοιμίου** ὑπάρχει ἓνα **σχῆμα λόγου**. Ποιο εἶναι αὐτό, πῶς ονομάζεται καὶ τι επιτυγχάνει μέσω αὐτοῦ ὁ Μαντίθεος.
4. Με ποια **επιχειρήματα** προσπαθεῖ ὁ Μαντίθεος νὰ ἀναιρέσει τὴν κατηγορία ποὺ τὸν βαρύνει στὴν **παράγραφο 5**; **Αφοῦ τα ἀναφέρετε καὶ τα ἀξιολογήσετε νὰ ορίσετε ποιο** ἔχει τὴν **μεγαλύτερη ἀποδεικτικὴ ἰσχύ**.
5. Νὰ χαρακτηρίσετε τὶς παρακάτω περιόδους λόγου ὡς σωστὲς ἢ λανθασμένες.
  - α) Στοιχεῖα ἐμφυτῆς ρητορείας συναντάμε σὲ ἔργα ποιητῶν, ὅπως ὁ Σόλων καὶ ὁ Πίνδαρος.
  - β) Γνώρισμα τῶν ομηρικῶν ἡρώων ἦταν μόνο τὰ κατορθώματα στὴ μάχη.
  - γ) Οἱ ρητορικοὶ λόγοι χωρίζονται σὲ τέσσερις κατηγορίες.
  - δ) Δικαίωμα λόγου καὶ ψήφου στὴν Ἐκκλησία τοῦ Δήμου εἶχαν ὅλοι οἱ γνήσιοι Ἀθηναῖοι πολῖτες ἀπὸ τὸ εἰκοστό ἔτος τῆς ἡλικίας τους, ἀν δὲν τους εἶχαν ἀφαιρεθεῖ τὰ πολιτικά τους δικαιώματα.
  - ε) Ἡ ἠθοποιία ἐμπεριέχεται σὲ ὅποια μέρη τοῦ ρητορικοῦ λόγου ἐπιλέξει ὁ ομιλητής.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Οι κατήγοροι προσήψαν στον Μαντίθεο την κατηγορία ότι ήταν ιππέας και βρισκόταν στην πατρίδα του την εποχή των τριάκοντα τυράννων, και συμμετείχε στο τότε καθεστώς – υπήρξε δηλαδή συνεργάτης των τριάκοντα. Οι κατήγοροι στήριξαν την κατηγορία στο γεγονός ότι το όνομα του Μαντιθέου ήταν γραμμένο στο σανίδιον (= μικρό πίνακα), στο οποίο είχαν αναγραφεί τα ονόματα εκείνων που υπηρέτησαν ως ιππείς επί των τριάκοντα. Επίσης, εκείνοι οι ιππείς ήταν ολιγαρχικοί και είχαν στηρίξει το καθεστώς των τριάκοντα. Συνεπώς, ο Μαντίθεος είχε να αντιμετωπίσει μια πολύ βαριά κατηγορία, την οποία δηλώνει ότι θα αντικρούσει με αποδείξεις.

2. Η διδακτική ενότητα (§§ 1-3) αποτελεί το **Προοίμιο** του λόγου. **Οι στόχοι, τους οποίους ο Μαντίθεος επιδιώκει να επιτύχει** (όπως άλλωστε γίνεται και σε κάθε προοίμιο), **είναι οι εξής:**

α. Η ευμάθεια. δηλ. η ενημέρωση των βουλευτών/ακροατών σχετικά με το σε βάρος του κατηγορητήριο και με το σκοπό για τον οποίο εκφωνείται ο λόγος. Αυτό επιτυγχάνεται αφού ο Μαντίθεος κατατοπίζει τους ακροατές του σε γενικές γραμμές πάνω στην υπό συζήτηση υπόθεση, με τις συνοπτικές αλλά καιρίεις αναφορές του στο κατηγορητήριο ιδιαίτερα στο τέλος του προοιμίου (πρόθεση του λόγου).

β. Η εύνοια των βουλευτών προς το πρόσωπο του επιτυγχάνεται καθώς μειώνει ηθικά τους κατηγορούς του και ικανοποιεί τη βουλή. Επίσης, προβαίνει από την αρχή του λόγου του σε δήλωση ότι διαθέτει ήθος ανεπίληπτο και ότι είναι απαρασάλευτα προσηλωμένος στο δημοκρατικό πολίτευμα της πατρίδας του.

γ. Η πρόσεξις δηλ. η διέγερση της προσοχής των βουλευτών. Αυτό το κάνει επισημαίνοντας ότι χρωστάει χάρη στους κατηγορούς του, που του δίνουν την ευκαιρία να υποβληθεί σε έλεγχο και να φανεί έτσι η αλήθεια για τη ζωή του. Η έκφραση ευγνωμοσύνης προς τους κατηγορούς του αποτελεί στοιχείο εντυπωσιασμού. Παράλληλα η προσοχή των βουλευτών εντείνεται με τη μεγάλη αυτοπεποίθηση που δείχνει ο ομιλητής για το δίκιο του και με τη βεβαιότητα του ότι όλοι θα αλλάξουν γνώμη γι' αυτόν, όταν ακούσουν την απολογία του.

3. Ο Μαντίθεος με **το απροσδόκητο ή παράδοξο σχήμα λόγου** που χρησιμοποιεί εδώ **καταφέρνει να εντυπωσιάσει το ακροατήριο και να τους προξενήσει έκπληξη** αφού δηλώνει ότι χρωστά ευγνωμοσύνη στον κατήγορό του. **Διεγίρεται με αυτόν τον τρόπο η προσοχή και το ενδιαφέρον των ακροατών** γιατί παρά τους κανόνες της ρητορικής τέχνης, βάσει των οποίων ο κατηγορούμενος έπρεπε από την αρχή του λόγου του να καταφερθεί εναντίον των κατηγορών του δηλώνοντας δυσαρέσκεια και αγανάκτηση για τον άδικο διασυρμό του ο ομιλητής εδώ εκφράζει προς μεγάλη έκπληξη όλων την ευγνωμοσύνη του. Το απροσδόκητο μάλιστα είναι διατυπωμένο σε υποθετικό λόγο του απραγματοποίητου " Εἰ μὴ συνήδη... πολλὴν ἂν εἶχον ". **Ἐτσι, εξασφαλίζεται η πρόσεξις των βουλευτών**, ενώ κερδίζει **την εύνοια για τον ίδιο και μειώνει τους κατηγορούς του** μέσω των λεγομένων του τα οποία δείχνει να τα εκφράζει με μεγάλη βεβαιότητα.

4. Όπως είπαμε και παραπάνω ο Μαντίθεος στις συγκεκριμένες παραγράφους προσπαθεί να ανασκευάσει την κατηγορία ότι μετέσχε της τότε πολιτείας με τα ακόλουθα επιχειρήματα της παραγράφου 5:

1. Υποστηρίζει ότι θα ήταν παράλογο να συνεργαστεί με τους Τριάκοντα σε μια τόσο δύσκολη και κρίσιμη περίοδο γι' αυτούς, τη στιγμή μάλιστα που αναμενόταν η πτώση τους. Αυτό το επιχείρημα θεωρείται λογικό.
2. Ισχυρίζεται ότι οι Τριάκοντα παρείχαν αξιώματα μόνο σ' εκείνους τους Αθηναίους που ζούσαν στην πόλη και ήταν όμοιοί τους και όχι σε όσους τότε αποδημούσαν και δεν ήταν ανήθικοι. Αυτό το επιχείρημα της § 5 είναι πραγματικό-λογικό.
3. Τονίζει ότι οι Τύραννοι στερούσαν τα πολιτικά τους δικαιώματα ακόμη και από τους δικούς τους με τους οποίους είχαν συνεργαστεί για την κατάλυση της δημοκρατίας αν αυτοί γίνονταν μετριοπαθείς και κατέκριναν την πολιτική τρομοκρατία τους· μερικούς μάλιστα τους σκότωναν, όπως τον Θηραμένη. Και αυτό το επιχείρημα θεωρείται πραγματικό.
4. Ισχυρίζεται ότι το τριπλό κατηγορητήριο δεν ισχύει γιατί όχι μόνο δεν υπηρέτησε στην τάξη των ιππέων αλλά δεν ήταν καν στην Αθήνα την περίοδο των Τριάκοντα ούτε και συμμετείχε στο τυραννικό καθεστώς. Το επιχείρημα αυτό είναι πραγματικό.

Πολύ πειστικά από τα παραπάνω επιχειρήματα για την αθωότητα του Μαντίθεου είναι το δεύτερο και το τρίτο γιατί με αυτά ο κατηγορούμενος υπενθυμίζει στους βουλευτές γεγονότα που είχαν ζήσει λίγα χρόνια πριν και γνώριζαν οπότε ήταν δύσκολο να αμφισβητηθούν.

5. Σ, Λ, Λ, Σ, Λ

4^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ**A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**

Λυσίου, Υπέρ Μαντιθέου §20-21

[20] Ἦδη δέ τινων ἡσθόμην, ὃ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαυται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, [21] ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρῆ λέγειν) τοὺς τοιοῦτους μόνους «τινὸς» ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθεῖ πρᾶττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιοῦτοις ἄχθοισθε; οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Γιατί ο Μαντίθεος πήρε το λόγο στην Εκκλησία του Δήμου, αν και οι νέοι απέφευγαν να ανεβούν στο βήμα;
2. Για ποια κατηγορία απολογείται ο Μαντίθεος στο συγκεκριμένο χωρίο και ποιο είναι το έρεισμα της με βάση τα εθιμοτυπικά δεδομένα της εποχής;
3. Ποια ήταν τα κίνητρα που ώθησαν τον Μαντίθεο να ασχοληθεί με τα κοινά από νεαρή ηλικία; Πώς τον κρίνετε;
4. Επιδιώκονται οι σκοποί ενός τυπικού επιλόγου στο απόσπασμα; Αν όχι, τι επιδιώκει ο ρήτορας μέσα από τον συγκεκριμένο επίλογο;
5. ἡσθόμην, ἀχθομένων, διατεθῆναι, πέπαυται, ἐπαρθεῖ αφού πρώτα γράψετε το ρήμα από το οποίο προέρχονται οι παραπάνω τύποι, να βρείτε δύο παράγωγα ουσιαστικά ή επίθετα (απλά ή σύνθετα) για κάθε λέξη.

Γ – ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Οὐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρομαι ἢ πείθων ὑμῶν και νεωτέρους και πρεσβυτέρους μήτε σωμάτων ἐπιμελεῖσθαι μήτε χρημάτων πρότερον μηδέ οὕτω σφόδρα ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται, λέγων, ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἀρετὴ γίγνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς τὰ χρήματα και

τά ἄλλα ἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα και ἰδία και δημοσία· εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τους νέους, ταῦτα ἂν εἶη βλαβερά· εἰ δε τις μὲ φησί ἄλλὰ λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει.

Πλάτωνος Ἀπολογία Σωκράτους

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστεί το παραπάνω απόσπασμα.
2. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

οὐδὲν	δοτική ενικού θηλ. γένους
πράττων	δοτική πληθ. αρσεν. γένους
σωμάτων	δοτική πληθυντικού
ἀρίστη	αιτιατική πληθ. συγκριτικού βαθμού
ἅπαντα	γενική πληθυντικού θηλυκού γένους
ταῦτα	αιτιατική ενικού ουδετέρου γένους
τίς	αιτιατική πληθυντικού ουδετέρου γένους
μέ	γενική ενικού α προσώπου
περιέροχομαι	γένικό οριστικής Παρατατικού β' ενικό προστακτικής Αορίστου Β
ἐπιμελεῖσθαι	γ' πληθυντικό οριστικής Ενεστώτα β' πληθυντικό ευκτικής Παρακειμένου
γίγνεται	β' ενικό προστακτικής Αορίστου β β' ενικό προστακτικής Παρακειμένου
φησί	α' πληθυντικό οριστικής Ενεστώτα απαρέμφατο ενεστώτα

3. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου.

5^ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ**A. ΔΙΑΔΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ****Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§4-6**

Ἡμαῖς γὰρ ὁ πατήρ πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς ὡς Σάτυρον τὸν ἐν τῷ Πόντῳ δαιτησομένους ἐξέπεμψε, καὶ οὔτε τῶν τειχῶν καθαιρουμένων <ἐπέδημουμέν> οὔτε μεθισταμένης τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἤλθομεν πρὶν τοὺς ἀπὸ Φυλῆς εἰς τὸν Πειραιᾶ καταλθεῖν πρότερον πένθ' ἡμέραις. Καίτοι οὔτε ἡμαῖς εἰκὸς ἦν εἰς τοιοῦτον καιρὸν ἀφίγμένους ἐπιθυμεῖν μετέχειν τῶν ἀλλοτρίων κινδύνων, οὔτ' ἐκεῖνοι φαίνονται τοιαύτην γνώμην ἔχοντες ὥστε καὶ τοῖς ἀποδημοῦσι καὶ τοῖς μηδὲν ἐξαμαρτάνουσι μεταδιδόναι τῆς πολιτείας, ἀλλὰ μάλλον ἠτίμαζον καὶ τοὺς συγκαταλύσαντας τὸν δῆμον. Ἐπειτα δὲ ἐκ μὲν τοῦσανιδίου τοὺς ἰππεύσαντας σκοπεῖν εὐθές ἐστίν· ἐν τούτῳ γὰρ πολλοὶ μὲν τῶν ὁμολογούντων ἰππεύειν οὐκ ἔνεισιν, ἔνιοι δὲ τῶν ἀποδημούντων ἐγγεγραμμένοι εἰσίν. Ἐκεῖνος δ' ἐστίν ἔλεγχος μέγιστος· ἐπεὶ γὰρ κατήλθετε, ἐψηφίσασθε τοὺς φυλάρχους ἀπενεγκεῖν τοὺς ἰππεύσαντας, ἵνα τὰς καταστάσεις ἀναπράξητε παρ' αὐτῶν.

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Σε ποιες συμφορές αναφέρεται ὁ Μαντίθεος (πρὸ τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφορᾶς);
2. «ἐπεὶ γὰρ κατήλθετε»: σε τι αναφέρετε ὁ Μαντίθεος;
3. Ἡ αναγραφή τοῦ ονόματος τοῦ Μαντιθέου στο σανίδιο αποτελούσε γιὰ τοὺς κατήγορους τοῦ μοναδικῆ ἀπόδειξη γιὰ τὶς κατηγορίες ἐναντίον τοῦ. Με ποια ἐπιχειρήματα ὁ Μαντίθεος προσπαθεῖ νὰ ἀμφισβητήσει τὴν ἐγκυρότητα τῆς συγκεκριμένης ἀπόδειξης;

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**Λυσίας, Κατὰ Ἐρατοσθένους §§21-23**

Ὁ ρήτορας Λυσίας κατηγορεῖ τὸν Ἐρατοσθένη, ἕναν ἀπὸ τοὺς Τριάκοντα Τυράννους, ὅτι προκάλεσε τὸν φόνο τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ, τοῦ Πολέμαρχου. Ὁ λόγος ἐκφωνήθηκε τὸ 403 π.Χ. ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ρήτορα.

Αὐτοὶ ἐξόρισαν πολλοὺς ἀπὸ τοὺς συμπολίτες τοὺς στα μέρη τῶν ἐχθρῶν σας, πολλοὺς τοὺς θανάτωσαν ἀδίκῃ καὶ τοὺς ἀφήσαν ἀταφούς, πολλοὺς τοὺς στέρησαν ἀπὸ ὅλα τὰ νόμιμα πολιτικά τοὺς δικαιώματα, πολλῶν τὶς θυγατέρες, ἐνῶ ἦταν

έτοιμες για γάμο, τις εμπόδισαν. Και έχουν φτάσει σε τέτοιο βαθμό θράσους, ώστε ήρθαν εδώ να απολογηθούν και ισχυρίζονται ότι δεν έχουν πράξει τίποτε κακό ή ανέντιμο. Θα ήθελα πραγματικά να ήταν αλήθεια αυτό που λένε· γιατί αρκετό μέρος από αυτό το καλό θα ήταν δικό μου. Τώρα όμως δεν μπορούν να διεκδικήσουν μια τέτοια συμπεριφορά ούτε απέναντι στην πόλη ούτε απέναντι σ' εμένα. Τον αδελφό μου, όπως είπα και πιο πάνω, τον θανάτωσε ο Ερατοσθένης, μολονότι ούτε ο ίδιος είχε πάθει κανένα κακό από αυτόν ούτε τον αντιλήφθηκε να διαπράττει καμιά αδικία εναντίον της πόλης· απλούστατα, ήθελε μόνο να ικανοποιήσει τις παράνομες διαθέσεις του.

Μτφρ. Ν.Χ. Χουρμουζιάδης

4. Τόσο ο Μαντίθεος (πρωτότυπο κείμενο) όσο και ο Λυσίας (μεταφρασμένο κείμενο) αναφέρονται στα τραγικά γεγονότα κατά την περίοδο διακυβέρνησης της Αθήνας από τους Τριάκοντα. Σε ποιες εγκληματικές ενέργειες των Τριάκοντα εστιάζει ο κάθε ρήτορας και με ποιον τρόπο;
5. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

Α	Β
1. Σύμφωνα με το ομηρικό ιδανικό ο ήρωας έπρεπε να διαπρέπει	α. μόνο με πράξεις γενναιότητας στον πόλεμο. β. στην αγορά με τον λόγο και στον πόλεμο με τα ανδραγαθήματα.
2. Στην αποδοκιμασία της ρητορικής από ηθική και παιδαγωγική άποψη κατά τον 4 ^ο αι. π.Χ. σημαντικό ρόλο έπαιξε	α. η κριτική του Πλάτωνα στους διαλόγους του «Γοργίας» και «Φαίδρος». β. ο ορισμός του Γοργία για τη ρητορική ότι είναι «πειθουζ δημιουργός».
3. Οι συμβουλευτικοί είναι λόγοι που εκφωνούνται στις συνελεύσεις του λαού και	α. αφορούν συμβάντα του παρελθόντος. β. αφορούν μελλοντικές ενέργειες.
4. Οι λογογράφοι στην αρχαία Αθήνα ήταν έμπειροι δικανικοί ρήτορες που	α. εκφωνούσαν τους λόγους για λογαριασμό των πελατών τους. β. έγραφαν λόγους για να τους απαγγείλουν οι πελάτες τους στο δικαστήριο.

Α	Β
5. Επιδεικτικοί ή πανηγυρικοί λόγοι εκφωνούνταν σε	α. διάφορες εορτές και συγκεντρώσεις. β. όλες τις συνεδριάσεις της Εκκλησίας του Δήμου.

6. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με παράγωγα (απλά ή σύνθετα) στα νέα ελληνικά των λέξεων που δίνονται στην παρένθεση.

- α. Είναι μέλος του ..... ομίλου τα τελευταία δέκα χρόνια (ίππεύειν).
- β. Την τελευταία φορά δεν κατάφερε να αποφύγει την πρόσκληση για την πολιτική ..... (εξέπεμψε).
- γ. Ο ..... υπάλληλος ήταν ιδιαίτερα εριστικός μαζί μου σήμερα το πρωί (ἀποδημοῦσι).
- δ. Η ..... αναμένεται να αυξηθεί το επόμενο έτος (μεταδιδόναι).
- ε. Η ..... του νέου έτους συνοδεύτηκε όπως κάθε χρόνο από τυμπανοκρουσίες και βεγγαλικά (ἤλθομεν).

A. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ**Ξενοφών, Αγησίλαος §§1.23-1.25.8****(έκδ. του Marchant, E.C. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1920, ανατ. 1969)**

Στο έργο αυτό ο Ξενοφών εγκωμιάζει τον Σπαρτιάτη βασιλιά Αγησίλαο τον Β΄, που βασίλευσε από το 399 έως το 360 π.Χ. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα αναφέρεται στην εκστρατεία του στην Μ. Ασία και στην προσπάθειά του να συγκροτήσει ιππικό.

Επει μέντοι ανά τα πεδία ουδὲ ἐν τῇ Φρυγίᾳ εδύνατο στρατεύεσθαι διὰ τὴν Φαρναβάζου ἰπείαν, ἔδοξεν αὐτῷ ἰππικὸν κατασκευαστέον εἶναι, ὡς μὴ δραπετεύοντα πολεμεῖν δέοι αὐτόν. Τοὺς μὲν οὖν πλουσιωτάτους ἐκ πασῶν τῶν ἐκεῖ πόλεων ἵπποτροφεῖν κατέλεξε. Προεῖπε δέ, ὅστις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὄπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον, ὡς ἐξέσοιτο αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι· καὶ ἐποίησεν οὕτως ἕκαστον προθύμως ταῦτα πράττειν ὥσπερ ἂν τις τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθανούμενον προθύμως μαστεύοι. Ἔταξε δὲ καὶ πόλεις ἐξ ὧν δέοι τοὺς ἰππέας παρασκευάζειν, νομίζων ἐκ τῶν ἵπποτρόφων πόλεων εὐθύς καὶ φρονηματίας μάλιστα ἂν ἐπὶ τῇ ἰππικῇ γενέσθαι. Καὶ τοῦτ' οὖν ἀγαστῶς ἔδοξε πράξαι, ὅτι κατεσκευάστο τὸ ἰππικὸν αὐτῷ καὶ εὐθύς ἐρωμένον ἦν καὶ ἐνεργόν. Ἐπειδὴ δὲ ἔαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε πᾶν τὸ στράτευμα εἰς Ἔφεσον· ἀσκήσαι δὲ καὶ αὐτὸ βουλόμενος ἄθλα προὔθηκε καὶ ταῖς ἰππικαῖς τάξεσιν, ἧτις κράτιστα ἂν ἵππευοί, καὶ ταῖς σπλιτικάις, ἧτις ἂν ἄριστα σωμάτων ἔχοι· καὶ πελτασταῖς δὲ καὶ τοξόταις ἄθλα προὔθηκεν, οἵτινες κράτιστοι τὰ προσήκοντα ἔργα φαίνοντο.

ἀνά τα πεδία: στις πεδιάδες

κατέλεξε: στρατολόγησε

μαστεύοι: αναζητά, ψάχνει να βρει

φρονηματίας: με υψηλό φρόνημα, υπερηφάνεια

ὑπέφαινε: άρχιζε να φαίνεται

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «Προεῖπε δέ, ... ἦν καὶ ἐνεργόν».
2. Τι μας περιγράφει ο Ξενοφώντας ότι συνέβη την Άνοιξη στην Έφεσο;

3. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για τις παρακάτω λέξεις που σας δίνονται:

άνδρα: δοτική πληθυντικού.

ταῦτα: δοτική ενικού.

πράττειν: τον ίδιο τύπο στον αόριστο της ενεργητικής φωνής.

παρέχοιτο: το β' ενικό πρόσωπο οριστικής του αορίστου β' της ενεργητικής φωνής.

ἐποίησεν: το γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής του παρακειμένου της ενεργητικής φωνής.

4. α. Να προσδιορίσετε τη συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων απαρεμφάτων του κειμένου και να ελέγξετε αν έχουμε ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία:

ίπποτροφεῖν: Είναι ..... στο ..... Υποκείμενο ρήματος:
..... Υποκείμενο απαρεμφάτου: ..... Έχουμε: .....

πράττειν: Είναι ..... στο ..... Υποκείμενο ρήματος:
..... Υποκείμενο απαρεμφάτου: ..... Έχουμε: .....

παρασκευάζειν: Είναι ..... στο ..... Υποκείμενο ρήματος:
..... Υποκείμενο απαρεμφάτου: ..... Έχουμε: .....

- β. «ὡς ἐξέσειτο αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι»: Να αναγνωριστεί το είδος της πρότασης, η εισαγωγή, η εκφορά και ο συντακτικός ρόλος της.